

Innst. 308 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Prop. 104 S (2012–2013)

Innstilling fra næringskomiteen om reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m.

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Reindrifftsavtalen 2013/2014

Regjeringen legger fram en proposisjon om Reindrifftsavtalen 2013/2014 og forslag om endrede bevilgninger over statsbudsjettet for 2013 m.m. Stortinget godkjente 1. juni 1993 Hovedavtale for reindrifften (St.prp. nr. 66 (1992–1993)), og ga Landbruks- og matdepartementet (LMD) fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsneringen. Forhandlinger om Reindrifftsavtalen 2013/2014 ble innledet den 9. januar 2013. Partene kom i avsluttende forhandlingsmøte den 20. februar 2013 til enighet om ny avtale. Avtalen gjelder for perioden 1. juli 2013–30. juni 2014. Rammen for Reindrifftsavtalen 2013/2014 er på 109,5 mill. kroner. Dette er en økning på 5,0 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2013.

Avtalebestemmelsene som gjelder bevilgninger over statsbudsjettet følger kalenderåret. Dette innebærer at årets forhandlinger om avtalens økonomiske ramme og fordeling gjelder budsjettåret 2014. Bevilgningen innarbeides i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop. 1 S (2013–2014) for Landbruks- og matdepartementet. Imidlertid fremmes proposisjonen om reindrifftsavtalen som tidligere for behandling i vårsesjonen. Det forutsettes at Stortinget i sin behandling av proposisjonen gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i hen-

hold til den inngåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2014.

1.1.1 Forhandlingene 2013

Forhandlingene om reindrifftsavtalen gjennomføres med basis i gjeldende mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken som er trukket opp i St.meld. nr. 28 (1991–1992), En bærekraftig reindrift og Meld. St. 9 (2011–2012) Velkommen til bords, og Stortingets behandling av disse, jf. Innst. S. nr. 167 (1991–1992) og Innst. 234 S (2011–2012). Videre er forhandlingene basert på Stortingets behandling av de siste års reindrifftsavtaler og budsjettproposisjoner, samt den situasjonen man står overfor i næringen.

Forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2013/2014 startet 9. januar 2013 i Alta ved at NRL overleverte sitt krav til staten. Kravet hadde en økonomisk ramme på 139,2 mill. kroner, en økning på 35,2 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale på 104,5 mill. kroner. NRL krevde en økning av bevilgningene til Reindrifftens utviklingsfond (RUF) med 15,9 mill. kroner, for de direkte tilskuddene en økning på 18,6 mill. kroner, samt en økning av organisasjonstilskuddet med 0,7 mill. kroner.

Staten la fram sitt tilbud den 5. februar 2013. Tilbudet hadde en økonomisk ramme for Reindrifftsavtalen 2013/2014 på 106,0 mill. kroner. Dette var en økning på 1,5 mill. kroner i forhold til inneværende avtale etter vedtatt budsjett for 2013. I tilbudet ble det vist til at oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein. Med dette som utgangspunkt ble viktigheten av at man særlig prioriterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt påpekt, og at i dette arbeidet er det av sentral betydning at virkemidlene over reindrifftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål. Ved at tilbudet la opp til å stimulere

reindriften til markedsrettet produksjon og verdiskaping, var tilbudet særlig innrettet mot reindriftsutøvere som har reindrift som hovedvirksomhet.

I tilbudet ble statens satsingsområder i forhandlingene om Reindriftsavtalen 2013/2014 beskrevet. Det ble vist til at de godkjente bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover, og at de vil være en forutsetning for at en rekke av reindriftslovens bestemmelser kommer til anvendelse. Ett sentralt satsingsområde er å bruke økonomiske virkemidler for å stimulere til oppfølging av godkjente bruksregler, herunder særskilt oppfølging av siidaer i distrikter med et for høyt reintall i forhold til det godkjente. I den forbindelse ble det vist til betydningen av at kommende reindriftsavtale tar høyde for en økning i slakteuttaket i forbindelse med distriktenes oppfølging av godkjente bruksregler. Dette er i samsvar med Stortingets føringer gitt i forbindelse med Stortingets behandling av Riksrevisjonens rapport om en bærekraftig reindrift.

I tilbudet ble det vist til at det er slaktet betydelig mindre rein de to siste årene sammenlignet med tidligere år. I 2011 var det slaktet 67 200 rein, og i 2012 viser foreløpige tall et slakteuttak på 63 200 rein. Til sammenligning var slakteuttaket i toppåret 2010 på 80 200 rein på listeførte slakterier. Samtidig har markedet for reinkjøtt gjennom høsten og utover vinteren vært bra.

Manglende slakting innebærer større utfordringer med å tilpasse reintallet, og kan medføre at reinkjøttbedriftene kan miste sine leveringsavtaler. Når reinkjøttbransjen ikke er leveringsdyktig, vil den forutsigbarheten som nå er bygd opp gjennom de to-tre siste år bortfalle. Dersom man på ny skal gjenskape markedsadgangen og tilliten til reinsdyrkjøttet, må man trolig ytterligere ned med produsentprisen. En ytterligere reduksjon i produsentprisen vil forsterke reieneernes motvilje til å slakte, med de konsekvenser det medfører.

Under fremleggingen av tilbudet ble NRL orientert om at finansiering av tiltak for distrikt som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige fordi norsk-svensk reinbeitetekonvensjon ikke er operativ, vil løses utenom Reindriftsavtalen 2013/2014. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene også vinteren 2012/2013, ble det orientert om at Landbruks- og matdepartementet vil foreslå en omdisponering på 1,6 mill. kroner til føring og andre nødvendige tiltak fra kap. 1147 post 71 til kap. 1151 post 51 i 2013.

I tillegg ble NRL orientert om at regnskapstall for 2012 viser et mindreforbruk per 1. januar 2013 på om lag 13,7 mill. kroner over kap. 1151 post 75. Staten ønsker å benytte disse midlene til å prioritere tiltak som støtter opp om økt slakting og omsetning av reinkjøtt. De tiltak som ønskes prioritert må sees i sammenheng med prioriteringer og innretning av sta-

tens tilbud til Reindriftsavtalen 2013/2014. Konkret ble det foreslått følgende tiltak:

- Etablering av et nasjonalt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt.
- Etablering av et rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreforedlingsbedrifter.
- Styrking av Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt sine planlagte kampanjer høsten 2013.
- Infrastrukturtiltak som legger til rette for økt slakting av rein.

Forhandlingene ble sluttført den 20. februar 2013. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindriftnæringen på i alt 109,5 mill. kroner. Dette er en økning på 5,0 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale.

Oppfølgingen av bruksreglene krever økt uttak av slakterein. Med dette som utgangspunkt har avtalepartene sett det som viktig at Reindriftsavtalen 2013/2014 særlig prioriterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt. Det er av sentral betydning at virkemidlene over reindriftsavtalen samordnes slik at man på en mest mulig effektiv måte når de fastsatte mål.

Frakttilskuddet endres slik at det kan gis tilskudd til frakt av levende rein fra siidaer lokalisert mer enn 100 km fra nærmeste godkjente slakteri. Denne endringen vil legge til rette for at flere siidaer kan foreta sitt slakteuttak før innflytting på høst- og vinterbeitene.

Som et tiltak i arbeidet med å tilpasse reintallet, reduseres aldersgrensen for tidligpensjon fra 62 år til 57 år. Videre åpnes det for at det kan gis tidligpensjon for det tidsrommet hvor det ytes avtalefestet pensjon.

I tillegg til selve avtalen vises det i sluttprotokollen til at det er bevilget 2,5 mill. kroner over kap. 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2013.

Som vedlegg til proposisjonen følger Reindriftsavtalen for 2013/2014, sluttprotokollen til avtalen og en oversikt over fordelingen av avtalemidlene.

1.2 Politiske føringer

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning, både økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt unik samisk næring. Reindriften er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur.

På bakgrunn av nasjonale forpliktelser etter Grunnloven, og folkerettens regler om urfolk og minoriteter, sees reindriftpolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindrifts-

politikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag: en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi.

I henhold til gjeldende hovedavtale er Landbruks- og matdepartementet nå gitt fullmakt til å forhandle med NRL om ettårige avtaler for reindriftsnæringen. Foruten bruddet om forhandlingene om Reindriftsavtalen 2011/2012 og en utsettelse av forhandlingene om Reindriftsavtalen 1983/1984 i forbindelse med utbyggingen av Alta/Kautokeino vassdraget, har det ikke vært brudd i disse forhandlingene.

Våren 2012 behandlet Stortinget Meld. St. 9 (2011–2012). Ved behandlingen av meldingen sluttet Stortingets flertall seg til regjeringens reindriftspolitik. I innstillingen viste næringskomiteen til at regjeringen vil sikre en bærekraftig reindriftsnæring gjennom tilpasset reintall, reduserte tap og økt produksjon. I den forbindelse understreker komiteen betydningen av at reintallet reduseres i de områder der det er for mye rein, og at dette også er svært viktig for å ivareta hensynet til dyrevelferd.

De to sentrale virkemidlene for å nå de reindriftspolitiske målene er reindriftsloven og reindriftsavtalen. Etter at ny lov tok til å gjelde fra 1. juli 2007, er reindriften gitt et større ansvar for en bærekraftig ressursforvaltning av reinbeiteområdene. Bruksreglene vil utgjøre fundamentet i ressursforvaltningen framover, og være en forutsetning for at en rekke av lovens bestemmelser skal komme til anvendelse.

Et sentralt forhold i loven er reindriftens rolle i forvaltningen av ressursene. Gjennom ulike bestemmelser legges det opp til at næringen skal medvirke og ta et økt ansvar for at reindriften er økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig.

1.3 Nærmere om den økonomiske utviklingen i næringen

Økonomisk utvalg for reindriften er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet og har til oppgave hvert år å legge fram et totalregnskap for næringen. Regnskapet utgjør det økonomiske grunnlagsmaterialet for reindriftsforhandlingene.

Totalregnskapet viser en nedgang i resultatmålene fra 2010 til 2011. Vederlag for arbeid og kapital har en nedgang fra 160,9 mill. kroner i 2010 til 136,0 mill. kroner i 2011 (-24,9 mill. kroner). Målt per årsverk har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra 152 998 kroner i 2010 til 122 891 kroner i 2011, og målt per siidaandel har vederlag for arbeid og egenkapital en nedgang fra 265 258 kroner i 2010 til 213 605 kroner i 2011. Sum produksjonsbaserte inntekter reduseres fra 174,3 mill. kroner i 2010 til 142,7 mill. kroner i 2011 (-31,6 mill. kroner), hovedsakelig som følge av en reduksjon i kjøttinntektene på 23,6 mill. kroner grunnet reduksjon i slakteuttaket

og i produsentprisen, samt en reduksjon i livdyrverdien. Posten «andre produksjonsbaserte inntekter» øker med 2,1 mill. kroner fra 2010. Videre reduseres posten binæringsinntekter med 2,5 mill. kroner. Sum statstilskudd reduseres fra 87,2 mill. kroner i 2010 til 76,9 mill. kroner i 2011 (-10,3 mill. kroner). Erstatningene for tap av rein økte fra 66,1 mill. kroner i 2010 til 76,1 mill. kroner i 2011 (10,0 mill. kroner), mens erstatningene for arealinngrep hadde en reduksjon fra 6,1 mill. kroner i 2010 til 3,8 mill. kroner i 2011 (-2,3 mill. kroner). Det er hovedsakelig erstatningene for tap av rein til rovvilt som er økende. Totalt sett gir dette en reduksjon i de samlede inntektene på 333,6 mill. kroner i 2010 til 299,4 mill. kroner i 2011 (-34,2 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader reduseres fra 139,3 mill. kroner i 2010 til 130,7 mill. kroner i 2011 (-8,6 mill. kroner). Felleskostnadene har også en reduksjon fra 25,6 mill. kroner til 23,8 mill. kroner i 2011 (-4,1 mill. kroner). Fra 2001 til 2010 økte imidlertid siidaandelens kostnader fra 68,6 mill. kroner til 139,3 mill. kroner, og inkludert felleskostnadene økte kostnadene fra 94,4 mill. kroner til 172,7 mill. kroner. Dette utgjør en kostnadsøkning på om lag 83 pst.

Samlet sett har kostnadene vært høyere enn kjøttinntektene flere år på rad.

Departementet vil påpeke at denne økningen fremstår som bekymringsfull i forhold til målet om økonomisk bærekraft. Renter på lånt kapital øker fra 8,3 mill. kroner i 2010 til 9,7 mill. kroner i 2011 (1,4 mill. kroner) på grunn av høyere gjeldsnivå i 2010 sammenlignet med året før. Foreløpige tall viser at den negative utviklingen fortsatte i 2012. Hovedårsaken til dette er en reduksjon i slakteuttaket og i prisen til reineier. Dette skjer på tross av at produsentprisen hadde en mindre økning for rein i de høyere vektclassene fra 2011 til 2012.

1.4 Sentrale utfordringer og oppgaver

Totalt foregår det reindrift i nærmere 140 av landets kommuner, og på et areal som brutto utgjør om lag 40 pst. av landarealet i Norge eller ca. 140 000 km². Fra og med Finnmark til og med Sør-Trøndelag utgjør bruttoandelen rundt 80 pst. av landarealet. Hovedtyngden av reindriften, om lag 70 pst., finner sted i Finnmark. Reintallet i Norge er i dag ca. 250 000 dyr i vårflokk, det vil si før kalving om våren. Kjøttproduksjonen er på om lag 2 000 tonn per år.

Reindriftens utfordringer er mange og sammensatte. I deler av Finnmark foreligger det fortsatt utfordringer i forholdet mellom beitetrykk og beitegrunnlaget. I forvaltningen av reindriften er det viktig å være bevisst at utfordringene er ulike mellom reinbeiteområdene, og at det også innad i det enkelte område i vesentlig grad kan variere. I de øvrige rein-

beiteområdene er utfordringene særlig knyttet til tap av rein grunnet rovvilt og andre tapsårsaker, samt en sikring av arealene for å opprettholde den tradisjonelle nomadiske driftsformen. I samtlige områder er det en utfordring å få til økt verdiskaping i reindriften.

Oppfølging av fastsatt øvre reintall

Ut fra godkjente bruksregler skal reintallet reduseres med i underkant av 40 000 rein. Nesten samtlige distrikt i Vest-Finnmark og enkelte distrikt i Øst-Finnmark skal redusere reintallet. Det er 12 distrikt som skal redusere fra 30–49 pst. Svært få av disse siidaene ble enige om en reduksjonsplan i samsvar med loven. Dette medførte at Reindrifststyret høsten 2012 sendte ut varsel om gjennomføring av forholdsmessig reduksjon av reintallet.

Under sitt møte den 26. februar 2013 vedtok Reindrifststyrets flertall, mot Sametingets representanter i styret, tidsfrister for reintallsreduksjon for en rekke distrikter/siidaer i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark reinbeiteområder. Reduksjonen første år utgjør om lag 2 650 dyr eller ca. 1,4 pst. av det totale reintallet i vårflokk i Finnmark. Hele reduksjonen forutsettes gjennomført i løpet av 1–3 år, avhengig av hvor mange dyr distriktet skal redusere med. Det begrensede uttaket første år har sammenheng med den korte tiden som er igjen av slaktesesongen 2012/2013.

Et tilpasset reintall er en forutsetning for en økonomisk bærekraftig reindrift, og en bærekraftig utvikling av næringen. Departementet vil påpeke at enkelte distrikt har betydelige muligheter til å øke sine produksjonsinntekter ved å redusere reintettheten. Dette gjelder i hovedsak i Indre Finnmark hvor tettheten av rein er høyest, men også i enkelte andre reinbeiteområder med lavere tetthet. Reintetthet er dermed en sentral faktor også når man vurderer hvor mange utøvere det er rom for i næringen.

1.4.1 Reinprogrammet

I forbindelse med forhandlingene om Reindrifst-avtalen 2012/2013 ble avtalepartene enige om å utvikle Verdiskapingsprogrammet for rein (VSP-rein), og etablere et nytt program tilsvarende Lokal-matprogrammet. Det nye programmet er gitt navnet Reinprogrammet. Reinprogrammet skal særlig sikre ivaretagelsen av VSP-rein sine kunders utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter, inngå i programmet.

1.4.2 Tap av rein grunnet rovvilt

Reindriften i hele landet har hatt økende tap det siste tiåret, og i samme periode har det vært en økning i rovviltbestandene. I 2011 meldte reindriften

i alt 75 000 dyr tapt, av disse ble 19 500 erstattet som tap til rovvilt. Rovvilt utgjør således en betydelig del av tapet. Andre årsaker til tap av rein er påkjørsler, sykdom, ulykker og sult. Av det totale tapet reindriften oppgir gjennom melding om reindrift, utgjør om lag 80–90 pst. tap til rovvilt. Dokumentasjonsgraden er svært lav i reindriften, ved at om lag 5 pst. av erstattet tap er dokumentert.

Erstatningsutbetalingene blir skjønsmessig beregnet ut ifra dokumentert tap vurdert opp mot tapsrisiko. Dette medfører at utbetalingene varierer mellom de ulike reinbeiteområdene, og kan bidra til et økt konfliktnivå mellom næring og myndigheter. Det ble i 2010 etablert en arbeidsgruppe til å utrede om dagens erstatningsordning for tap av tamrein til rovvilt burde legges om, og eventuelt hvordan det skulle gjøres. Miljøverndepartementet følger opp arbeidsgruppens rapport.

Utviklingen det siste tiåret med økende og til dels svært høye tap i deler av de sørsamiske områdene er særlig bekymringsfull. Studier av produksjon og tap i reindriften sør for Finnmark viser at i kystnære områder er vinterbeitene en særlig knapphetsfaktor for produksjon. I disse distriktene ligger tettheten av rein betydelig lavere enn i Finnmark. Mye tyder på at et økt slakteuttak vil kunne redusere tap i disse områdene.

1.4.3 Konvensjonen mellom Norge og Finland om bygging av reingjerder m.m.

Etter kontakt med finske myndigheter startet man vinteren 2012 forhandlinger om en revisjon av gjeldende konvensjon. Den norske forhandlingsdelegasjonen ledes av Landbruks- og matdepartementet. I tillegg er Utenriksdepartementet, reindrifsnæringen, politimyndigheten, Statens reindrifstforvaltning og Fylkesmannen i Finnmark representert i den norske forhandlingsdelegasjonen. Forhandlingene har tatt lengre tid enn først antatt. Dette skyldes flere forhold, men behovet for gjennomføring av utredninger knyttet til konsekvenser ved bygging av nye gjerder har vært sentralt. Det tas sikte på at forhandlingene er avsluttet i løpet av våren/sommeren 2013.

1.4.4 Grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige

Konvensjon av 9. februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite gjaldt i utgangspunktet fram til 30. april 2002. For å utrede spørsmålet om ny konvensjon ble det i 1997 nedsatt en norsk-svensk reinbeitekommissjon som avgav sin innstilling i mai 2001.

En framforhandlet ny reinbeitekonvensjon ble parafert av de to lands forhandlingsledere 24. februar 2009. Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og landsbygdsminister Eskil Erlandsson undertegnet

konvensjonen 7. oktober 2009. Gjennom undertegningen har de to land forpliktet seg til en videre oppfølging mot ratifikasjon og ikrafttredelse. Det var nye konsultasjoner med Sametinget 6. april 2011. Det ble 21. september 2012 avholdt møte i Stockholm mellom landsbygdsminister Eskil Erlandsson, landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum, sametingene i de to land, og Norske Reindriftsamers Landsforbund og Svenske Samers Riksforbund.

Det ble her bestemt at sametingene i Norge og Sverige og reindriftens organisasjoner i begge land skal arbeide videre for å komme til enighet om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon, slik at den kan bli ratifisert og iverksatt. Det norske Sametinget skulle ha ansvaret for å lede prosessen. Det ble satt en frist på ett år for dette arbeidet.

Dersom dette arbeidet ikke leder frem til noen enighet, er ansvarlige myndigheter i begge land innstilt på å slutføre prosessen gjennom ratifikasjon og ikrafttredelse av det forhandlingsresultatet som forelå i 2009. Norge og Sverige har nå vært uten en konvensjon om grenseoverskridende reindrift siden 2005, en situasjon som er svært uheldig for reindriften i begge land.

I og med at ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon ennå ikke er operativ, er situasjonen fortsatt slik at mangel på avtale forhindrer norske reinbeitedistrikt i å bruke vinterbeiter i Sverige. For å sikre driftsgrunnlaget for disse distriktene, innebærer Reindrifftsavtalen 2013/2014 forslag om å omdisponere 1,6 mill. kroner til føring og andre tiltak fra kap. 1147 post 71 til kap. 1151 post 51 i 2013.

1.5 Nærmere om Reindrifftsavtalen 2013/2014

Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2002/2003 ble avtalepartene enige om å oppheve målprisen for reinkjøtt fra og med dette avtaleåret. Dette innebærer fri prisdannelse for reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet gir. Denne ordningen videreføres for Reindrifftsavtalen 2013/2014.

Avtalepartene er enige om at et for høyt reintall er et problem for enkelte distrikter i Finnmark, og at en reduksjon av reintallet er nødvendig for å nå målene om en bærekraftig reindrift. I den forbindelse viser avtalepartene til rapporten fra arbeidsgruppen som har utredet konsekvensene og tiltak i forbindelse med oppfølging av vedtakene om høyeste reintall, overlevert i november 2012. En av arbeidsgruppens konklusjoner er at det i dag finnes virkemidler som kan benyttes overfor denne gruppen, men at de må tas i bruk og tilpasses målgruppen. Avtalepartene vil understreke behovet for at disse virkemidlene aktivt benyttes, og anmoder om at et slikt arbeid snarest igangsettes. Avtalepartene ser behov for at det i tilknytning til dette arbeidet nedsettes en referansegruppe, og at representanter fra NRL, Reindrifftsfor-

valtningen, Sametinget og LMD inngår. LMD vil snarest ta initiativ til et møte mellom AD, LMD, Reindrifftsforvaltningen og NRL for å diskutere videre fremdrift og opplegg for arbeidet. På kommende forskriftsmøte gis det en orientering om status for dette arbeidet.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Svein Flåtten og Torgeir Dahl, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Prop. 104 S (2012–2013) Reindrifftsavtalen 2013/2014, og endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m.

Komiteen viser til at forhandlingene om reindrifftsavtalen gjennomføres med basis i gjeldende mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken som er trukket opp i St.meld. nr. 28 (1991–1992) En bærekraftig reindrift og Meld. St. 9 (2011–2012) Velkommen til bords, og Stortingets behandling av disse, jf. Innst. S. nr. 167 (1991–1992) og Innst. 234 S (2011–2012). Videre viser komiteen til at forhandlingene også er basert på Stortingets behandling av siste års reindrifftsavtaler og budsjettproposisjoner, samt den situasjonen næringen nå står overfor.

Komiteen har merket seg at forhandlingene ble slutført med avtale den 20. februar 2013. Avtalen innebærer økonomiske tiltak i reindrifftsnaeringen på i alt 109,5 mill. kroner, noe som er en økning på 5,0 mill. kroner i forhold til gjeldende avtale.

Komiteen er enig i at de godkjente bruksreglene er selve fundamentet i ressursforvaltningen fremover, og at et tilpasset beitetrykk til beitegrunnlaget er den mest alvorlige og krevende utfordringen reindrifften står overfor. Den er alvorlig fordi en forsvarlig ressursutnyttning er avgjørende for den samiske reindriffts framtid i store deler av Finnmark, og utfordrende fordi disse problemstillingene har stått på dagsordenen siden midten av 1970-tallet uten at det så langt er oppnådd tilfredsstillende resultater.

Komiteen viser til at ut fra godkjente bruksregler skal reintallet i nesten samtlige distrikter i Vest-Finnmark og enkelte distrikt i Øst-Finnmark samlet reduseres med i underkant av 40 000 rein, noe komiteen mener regjeringen må vie den aller største oppmerksomhet. Komiteen påpeker at det

er den enkelte siidaandels ansvar å følge opp de vedtak som er fattet, og gjennomføre selve reduksjonen innen gitte frister. Videre påpeker komiteen at det i dette arbeidet er viktig at Reindrifststyret og øvrige myndigheter holder fast ved det opplegget som er valgt, slik at man får gjennomført reintallsprosessen. Først ved en gjennomføring av de prosesser som loven foreskriver, har man et fullgodt grunnlag for å vurdere effekten av de lovbaserte virkemidlene.

Komiteen har merket seg at det de to siste årene er slaktet betydelig mindre rein enn tidligere år, samtidig som markedet for reinkjøtt gjennom høsten 2012 og vinteren 2013 har vært bra. Komiteen er bekymret for at dette innebærer større utfordringer enn det som hadde vært nødvendig med å tilpasse reintallet, samtidig som reinkjøttbedriftene kan få større utfordringer med å ha stabile leveranser til sine markeder. Komiteen beklager at noen reineiere har latt flokken vokse ut over bærekraftig ramme i påvente av fastsettelse av bruksregler og øvre reintall.

Komiteen viser til at økning i tilskudd for en stor del er knyttet til behovet for å tilpasse reintallet for den enkelte siida til de fastsatte bruksreglene. Komiteen understreker at dette er spesielt viktig i de områdene der reintallet er for høyt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at reindrifstlovens bestemmelser er klar på hvilken fremgangsmåte som skal benyttes når siidaens reintall er høyere enn det fastsatte. Flertallet konstaterer at loven primært legger opp til økt intern styring ved at sommersiidaen skal utarbeide en reduksjonsplan der de selv kan bestemme hvordan reduksjonen skal fordeles mellom siidaandelene. Flertallet har merket seg at enkelte sommersiidaer har utarbeidet og fått godkjent en slik reduksjonsplan.

Dersom reduksjonsplanen ikke blir fulgt opp, er loven klar på sekundærløsningen for hvordan dette skal følges opp videre. Da skal det skje en forholdsmessig reduksjon også for disse siidaene. En forholdsmessig reduksjon innebærer en lik prosentvis reduksjon. Størrelsen hver siidaandel må ta av reduksjonen, bestemmes derfor av hvor mange rein de i utgangspunktet har. Ved en slik prosentvis reduksjon må siidaandelene som har de største flokkene, redusere med flere rein enn de med minst flokker. For å sikre at oppfølgingen også blir rettferdig når man går over fra en reduksjonsplan til en situasjon med forholdsmessig reduksjon, er det viktig å ta hensyn til det som siidaandelene har redusert i henhold til godkjent reduksjonsplan. Flertallet har forstått det slik at når forholdsmessig reduksjon skal gjennomføres, vil de siidaandeler som har fulgt opp reduksjons-

planen, få godskrevet det slakteuttaket som allerede er foretatt.

Flertallet har merket seg at det i forhandlingene ble pekt på viktigheten av at man særlig prioriterer tiltak som bidrar til økt slakting og omsetning av reinkjøtt og at det i dette arbeidet er av sentral betydning at virkemidlene over reindrifstavtalen samordnes slik at man på best mulig effektiv måte når de fastsatte mål. Flertallet er enig i dette.

Flertallet understreker betydningen av at avtalen skal stimulere reindriften til markedsrettet produksjon og verdiskaping og at virkemidlene særlig er innrettet mot reindrifstutøvere som har reindrift som hovedvirksomhet.

Flertallet har videre merket seg at Reindrifststyret har vedtatt tidsfrister for reintallsreduksjonen for en rekke siidaer/distrikter i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark reinbeiteområder og at denne utgjør 2 650 dyr, eller ca. 1,4 pst. av det totale reintallet i vårflokk i Finnmark. Flertallet er innforstått med at reintallsreduksjonen forutsettes gjennomført i løpet av 1–3 år, og at det begrensede nedtaket første år har sammenheng med den korte tiden som er igjen av slaktesesongen 2012/2013. Flertallet støtter dette.

Flertallet har merket seg at NRL, i forbindelse med framlegging av tilbudet, ble orientert om at finansiering av tiltak for distrikt som er forhindret fra å bruke vinterbeiter i Sverige fordi norsk-svensk reinbeitekonvensjon ikke er operativ, vil bli løst utenom Reinbeiteavtalen 2013/2014. Flertallet er tilfreds med dette.

Flertallet viser videre til at et mindreforbruk pr. 1. januar 2013 på om lag 13,7 mill. kroner over kap. 1151 post 75 vil bli brukt til tiltak som støtter opp om økt slakting og omsetning av reinkjøtt, noe flertallet er enig i.

Flertallet viser for øvrig til at som tiltak med å tilpasse reintallet, reduseres aldersgrensen for tidligpensjon fra 62 år til 57 år og at det videre åpnes for at det kan gis tidligpensjon for det tidsrommet hvor det ytes avtalefestet pensjon.

I tillegg til selve avtalen, viser flertallet til at det er bevilget 2,5 mill. kroner over kap. 1147 til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i 2013.

Rammevilkår for reindrifsnæringen

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener rammevilkårene for reindrifsnæringen ikke skal skille seg vesentlig fra det som er vanlig i andre næringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det er et uheldig signal at forvaltningen belønner de i næringen som bryter lov-

verket istedenfor å prøve å forebygge konflikter til et stort lokalsamfunn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at dette har vært resultatet i realiteten i tilfeller der siidaene ikke har blitt enige om pålagte reduksjonsplaner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er positivt at Reindrifststyret, etter pålegg fra Landbruks- og matdepartementet, i februar 2013 sendte ut varsel om gjennomføring av forholdsmessig reduksjon av reintallet.

Disse medlemmer ser med bekymring på interne konflikter i næringen der noen aktører etterlyser en strukturering slik at det blir mulig å drive lønnsomt, mens andre mener at eierskap kun basert på en blanding av historisk hevd og kulturell bærekraft må være tilstrekkelig.

Disse medlemmer viser til dagens debatt og hendelser i Finnmark og ser at man dessverre ikke er kommet særlig lenger. Den store variasjonen på gjennomsnittlig slaktevekt som man registrerer mellom reinbeitedistrikter med forholdsvis likt utgangspunkt, gir grunn til bekymring. Dette kan tyde på at problemene med for høyt reintall eskalerer heller enn bedrer seg. Også i innværende sesjon har man en rekke ganger debattert slike problemstillinger i Stortinget.

Komiteen er kjent med at det også finnes eksempler på reindrifstutøvere som driver meget godt. Det er mange utøvere og distrikter som produserer store kvanta reinkjøtt av førsteklasses kvalitet. Deres driftsform er bærekraftig både når det gjelder økonomi, økologi og når det gjelder å ivareta den samiske kultur. Det er viktig å peke på at også disse utøvernes næringsvirksomhet lider når hverdagen preges av konflikt og negativ omtale.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har også gjennom media merket seg landbruks- og matministerens engasjement for næringen, men mener problemenes høye antall og at disse involverer så mange forskjellige aktører, krever at man må gjøre en grundigere politisk jobb i denne sak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg økte konflikter mellom reindrifsnæringen og øvrige interesser i Finnmark fylke. Disse medlemmer mener arealbehovet for reindrifsnæringen ikke skal gå foran eller på bekostning av annen næringsutvikling eller andre interesser i samme område.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at allerede under behandlingen av lov om reindrift (reindrifstloven) 24. mai 2007, uttalte opposisjonspartiene følgende:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er 15 år siden Stortinget behandlet en egen stortingsmelding om reindrift, St.meld. nr. 28 (1991–1992), jf. Innst. S. nr. 167 (1991–1992). Disse medlemmer mener at det må utarbeides en ny reindrifsmelding på bakgrunn av de store endringer som har skjedd i reindriften i denne perioden. Dette gjelder både på det økologiske plan med arealinngrep, tap av beite-land, rovdyrtap, klimaendringer, på det rettslige plan med økt fokus på sedvanerett, ny reindrifstlov og ny reinbeitekonvensjon, og på det økonomiske plan med omlegging av tilskudds- og erstatningsordninger. Reindrifsnæringen har, særlig i Finnmark, utfordringer knyttet til produksjonsvariasjoner, lave slaktevekter, svært høye rapporterte rovdyrtap og lav produktivitet.»

Da situasjonen på ingen måte er bedret på disse årene, er komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet av den formening at det burde ha vært utarbeidet en egen stortingsmelding om reindrift. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har fremmet forslag om egen stortingsmelding om reindrift ved flere anledninger, senest i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2013, jf. Innst. 8 S (2012–2013).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at samisk reindrift bidrar til et levende landbruk i hele landet gjennom beitebruk i fjellområder og utmark, og har et stort potensial for økt verdiskaping. Reinsdyrkjøtt er en arktisk delikatesse og noe av det mest eksklusive kjøttet Norge har å by på. Flertallet merker seg at reindrift foregår i nærmere 140 av landets kommuner, og på et areal som brutto utgjør om lag 40 pst. av landarealet i Norge.

Flertallet er kjent med at målprisen for reinkjøtt ble opphevet som et resultat av reindrifstforhandlingene for avtaleåret 2002/2003, noe som innebærer at det er fri prisdannelse for reinkjøtt innenfor den beskyttelse importvernet gir. Flertallet merker seg at denne ordningen videreføres for reindrifstavtalen 2013/2014.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at produksjon av reinkjøtt utgjør 1–2 pst. av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. Reineierne og siidaene i reindrifsnæringen utgjør det første leddet i verdikjeden frem til forbruker. Imidlertid merker

disse medlemmer seg at reineierne fremstår som en fragmentert gruppe i markedet.

Disse medlemmer er negative til importvern som grunnlag for prisdannelse, som har vært situasjonen for reinkjøtt siden 2003.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener importvern er et viktig virkemiddel for å sikre produksjon av norsk mat. Disse medlemmer viser til at det ved flere anledninger har vært mangel på råvaretilgangen av reinsdyrkjøtt i det norske markedet og at dette har skapt store problemer for mindre bedrifter i hele Norge. Disse medlemmer mener det er viktig at importregelverket praktiseres slik at det ikke underminerer reinsdyrkjøtt som produkt.

Praktisering av reindriftsloven

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det er grunn til å stille spørsmålstegn ved internkontrollen i reindriftsforvaltningen, noe Riksrevisjonen har gjort ved flere anledninger, sist ved Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark, jf. Dokument 3:14 (2011–2012), hvor det under punkt 6.2 fremkommer følgende:

«Reindriftsloven og de årlige reindriftsavtalene er de sentrale virkemidlene for å nå målene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Undersøkelsen viser at virkemiddelbruken ikke har sikret en bærekraftig reindrift.

Videre viser undersøkelsen at virkemidlene i liten grad er samordnet for å sikre en effektiv virkemiddelbruk, og at dette får konsekvenser for måloppnåelsen.

I henhold til reindriftsloven skal det utarbeides bruksregler med øvre reintall. Bruksregler er en forutsetning for at bestemmelser om øvre reintall og beitebruk kan følges opp. Landbruks- og matdepartementet har i for liten grad lagt til rette for at bruksreglene er blitt utarbeidet i tråd med reindriftsloven. Undersøkelsen viser at det har tatt fire og et halvt år å utarbeide bruksregler med øvre reintall. Videre viser undersøkelsen at Reindriftsstyret og Statens reindriftsforvaltning ved oppstart av saksbehandlingen i forbindelse med fastsettelse av øvre reintall manglet avklaringer fra Landbruks- og matdepartementet knyttet til saksbehandlingen.

Undersøkelsen viser at det øvre reintallet i liten grad er fastsatt med bakgrunn i alle årstidsbeitene, slik reindriftsloven forutsetter. Et reintall som ikke er tilpasset årstidsbeitene, vil ikke være økologisk bærekraftig. Det er derfor behov for at distriktene utarbeider bruksregler også for vintersidaene slik reindriftslovens § 60 gir adgang til, og at neste generasjons bruksregler for sommerbeitene tar hensyn til beitekapasiteten for alle årstidsbeitene.

For å få til reintallsreduksjon skal det utarbeides reduksjonsplaner. Undersøkelsen viser at verken Landbruks- og matdepartementet, Reindriftsstyret eller Statens reindriftsforvaltning har utarbeidet planer eller strategier for hvordan reduksjonsplanene

skal utarbeides og følges opp. Landbruks- og matdepartementet må sørge for at Statens reindriftsforvaltning sikrer at siidaene utarbeider reduksjonsplaner, og at disse følges opp. Departementet har heller ikke sørget for at de virkemidler som finnes i reindriftsloven og i reindriftsavtalen, er blitt brukt i tilstrekkelig grad, herunder bruk av sanksjoner for å sikre at målet om bærekraftig reindrift realiseres.

Videre viser undersøkelsen at beitebruk i liten grad er avklart i distriktenes bruksregler. Manglende avklarte beiterettigheter gjør dette arbeidet vanskelig. Arbeidet med å avklare beiterettighetene, blant annet i domstolene, må ikke være til hinder for arbeidet med å redusere reintallet i henhold til bruksreglene.»

Reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med at Norge og Sverige har vært uten en konvensjon om grenseoverskridende reindrift siden 2005, og anser dette som svært uheldig. Det at den nye norsk-svenske reinbeitekonvensjonen ennå ikke er operativ, innebærer bl.a. at norske reinbeitedistrikter forhindres fra å bruke vinterbeiter i Sverige. Flertallet merker seg at det i Reindriftsavtalen er enighet om å omdisponere 1,6 mill. kroner til føring og andre tiltak for å sikre driftsgrunlaget for de berørte distriktene, og støtter dette. Flertallet er svært bekymret over den situasjonen som utvikler seg bl.a. i Indre Troms der svenske reindriftsutøvere tar seg til rette på norsk side.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre registrerer at det er strid om lovfortolkninger, slik at mange opplever at rein beiter på arealer som skal være fredet fra reinbeite.

Problemene forplanter seg og konfliktnivået øker, og det synes ikke å finnes en fremtidig løsning som kan gi ro for alle parter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at konsekvensene av manglende ny avtale mellom landene forplanter seg i hele fylket ved at rein blir flyttet til områder som ikke er definert som beiteområder.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av at regjeringen intensiverer arbeidet med en ny avtale, og snarest mulig kommer til en enighet med den svenske regjeringen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen prioritere arbeidet med å fremforhandle en ny avtale med bakgrunn i lov 2. oktober 1751 Første Codicill og Tillæg til Grendse-Tractaten imellem Kongerigerne Norge og

Sverrig Lapperne betreffende (Lappekodisillen) for å unngå grenseoverskridende konflikter for fremtiden.»

Erstatningsordninger for tap av tamrein

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at reindriften i hele landet har hatt økende tap det siste tiåret, og at det i samme periode har vært en økning i rovviltbestandene. Flertallet viser til at utviklingen spesielt har vært bekymringsfull i det sørsamiske området, med til dels svært høye tap.

Flertallet er kjent med at det i 2010 ble etablert en arbeidsgruppe som har utredet om erstatningsordningene for tap av tamrein til rovvilt burde legges om, og eventuelt hvordan det skulle gjøres. Flertallet registrerer at gruppen avleverte en rapport i 2011, der de anbefaler en trinnvis omlegging til en risikobasert erstatningsordning. Gruppen har også konkludert med at det er behov for mer kunnskap om rovvilt i de ulike områdene og andre tapsårsaker i reindriften. Flertallet merker seg at Miljøverndepartementet følger opp arbeidsgruppens rapport, og ser dette som viktig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har merket seg at reindriften er utsatt for tap av ulike årsaker. Hovedårsaken til at reindriftsnæringen er spesielt utsatt for rovvilttap, er at beitingen skjer i utmark året gjennom. Dette innebærer at driftsformen i seg selv medfører en større tapsrisiko, og gjør næringen spesielt sårbar ved en økning i rovviltstammene.

Disse medlemmer finner grunn til å stille spørsmål ved omfanget av tap av rein som skyldes rovvilt. Den nåværende erstatningsordningen baseres i for liten grad på krav om dokumentasjon på tap. På landsbasis blir det innvilget erstatning for ca. 25 pst. av det som søkes erstattet som drept av fredet rovvilt. Av antallet som blir erstattet, er kun 6 pst. dokumentert.

Disse medlemmer viser til at det for 2011 var budsjettert med erstatning for tap av rein grunnet fredet rovvilt på 63,415 mill. kroner, mens regnskapet viser 76,098 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av erstatningsordningen for tap av rein, herunder vurdere skjerping av krav til dokumentasjon av

innrapporterte tap. Gjennomgangen skal foretas av en uavhengig instans.»

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til representantforslag fremmet av Fremskrittspartiet hvor en ønsket å få satt ned et uavhengig granskingsutvalg for å gjennomgå støtte- og tilskuddsordninger samt erstatningsordninger til reindriftsnæringen, Dokument 8:74 S (2010–2011).

Komiteens medlemmer fra Høyre vil peke på erstatningsordningens konfliktdempende betydning.

Dyrevelferd

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener regjeringen snarest må iverksette tiltak for områdene i Finnmark som fremdeles sliter med et for intensivt beitetrykk i forhold til ressursgrunnet. Disse medlemmer mener dette er viktig for å sikre en mer forsvarlig ressursforvaltning av reindriften i forhold til beitearealer.

I denne forbindelse viser komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet til Fremskrittspartiets representantforslag om nedslakting av tamrein på Finnmarksvidda, jf. Dokument 8:2 S (2012–2013).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det i perioden fra reindriftsloven ble behandlet og frem til i dag har vært mange medieoppslag om alvorlige problemer med et altfor høyt antall reinsdyr i store deler av Finnmark. I henhold til medieoppslag er Finnmarksvidda nedbeitet og mange dyr så avmagret at de ikke tåler å bli transportert til slakting. Disse medlemmer mener at en slik situasjon er svært alvorlig for både miljøet og dyrevelferden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til landbruks- og matministerens uttalelse til NRK 22. februar 2012 der han uttaler:

«Når det i enkelte områder i Indre Finnmark finnes reinkalver med vekt på nivå med pusekatter, da sier det seg selv at noe er alvorlig galt.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til interpellasjon stilt av representanten Torgeir Trældal til landbruks- og matministeren 11. mars 2010 om reindriftsnæringens utfordringer for å få på plass en bærekraftig reindrift.

I debatten ble det referert til at Rolf Anker Ims, som er prosjektleder for Økosystem Finnmark, som

kombinerer fagfeltene økologi og samfunnsfag for å finne årsaker til og konsekvenser av variasjoner i reintall innenfor begge fagfelt, uttaler følgende:

«Prosjektet har blant annet samlet data fra slakterier, for å vurdere om overtallighet i reinflokker fører til lavere slaktevekt på dyrene. En slik sammenheng har vært allment akseptert tidligere, og ble også klart påvist i Økosystem Finnmark.

Men undersøkelsen har i tillegg vist noen av de biologiske mekanismene som ligger bak de lave slaktevektene. Fostre hos simler som slaktes på ettervinteren ble undersøkt, og det ble funnet at fostrene er mindre hos simler fra bestander med høy tetthet enn hva som er tilfelle for bestandene med lav tetthet. Beiteslitasje får altså effekter på reinen allerede i mors liv. I tillegg ser vi at tennene hos rein fra høytetthetsområder i Finnmark slites raskere enn hos alle andre sammenlignbare hjortedyrbestander. Tennene slites faktisk ned til gommene på ganske få år.

Årsaken er nedbeitingen, som fører til at reinen må spise mer fiberrik kost. Dyrene får sannsynligvis også i seg en del sand og stein som følge av nedslitt beitevegetasjon.

De dårlige tennene gjør at dyrene i enda mindre grad klarer å nyttegjøre seg den dårlige kosten de får i seg. Enkelte forskere har eksempelvis ment at svært høyt beitepress over tid kunne tippe økosystemet i positiv retning ved at beitene etter hvert domineres av produktive beiteplanter slik som næringsrike arter av gress.

Denne teorien har vi tilbakevist. Vårt prosjekt viser helt entydig at for mange rein reduserer beitegrunnlaget, også innen de mest produktive sommerbeitene.

Konklusjonene baserer seg på et stort materiale fra feltarbeid. Ikke mindre enn 15 961 målepunkter har blitt analysert. Tjue sommerbeitedistrikter i Finnmark ble brukt som studieenheter. Distriktene ble valgt slik at områdene til sammen utgjorde 10 par med nabodistrikter, hvor hvert par har et distrikt med relativt høyt reintall og et distrikt med lavt reintall. På denne måten fikk storskalamålingene nesten et eksperimentelt oppsett som la grunnlag for robuste analyser.

Studiet har vært omfattende, kanskje til og med unikt i sitt omfang. Vi hadde rene armen av økologer i felt for å samle felldata. I tillegg brukte vi satellittfoto til å vurdere beiteeffekter i områder som var vanskelig tilgjengelige for feltarbeid. Den kombinasjonen viste seg å være veldig fruktbar.

Den samfunnsfaglige delen av prosjektet har også avlivet noen myter, blant annet teorien om at medvirkning, frivillige avtaler og økonomiske insentiver, såkalte 'gulrot-virkemidler', er mer effektive enn den gode, gamle piskan.

Reindriftnæringen deltar selv aktivt i prosessen med å sette rammebetingelser for næringen, og uttrykker samtidig misnøye med reintallsjusteringene.

Det viser seg at det finnes mange uenigheter knyttet til hvordan reintallet fastsettes, hvilke deler av næringen som bør redusere antallet, og hvilke virkemidler som bør brukes, forteller Ims.

Han mener også at medforvaltningssystemet har ført til at personer med mange rein får større makt, samtidig som subsidie- og erstatningssystemet favoriserer store flokker. Dette kommer ekstra godt til syne etter såkalte katastrofevintre.

Etter slike vintre vil personer som driver stort både sitte igjen med flest dyr til videre produksjon og få storparten av erstatningene fra myndighetene.

I realiteten virker systemet slik at de som driver minst bærekraftig favoriseres av staten. Hensikten fra myndighetenes side har nok vært å hjelpe reindriftnæringa i bærekraftig retning, men myndighetene har ikke klart å se de langsiktige konsekvensene av forvaltningen.

Reindriften oppfattes som en viktig kulturbærer i Finnmark. Samtidig skal næringen leve opp til produksjonskrav som sammenfaller med resten av samfunnet.

Reindriftnæringa ligger i skjæringspunktet mellom ny og gammel tid, og møter derfor mange utfordringer, ikke minst i forbindelse med klimaendringer.

Et varmere klima i Finnmark kan få stor effekt på vinterbeitene for reinen.

Mildvær med påfølgende frost eller mer snø på vidda er utfordringer som vil kreve mye av både næring og myndigheter.»

Disse medlemmer viser til at økolog Rolf Anker Ims ikke legger skjul på at prosjektet Økosystem Finnmark har vært utfordrende.

Individmerking

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er kritiske til dagens manglende individmerking av tamrein, noe som gir alvorlige, negative konsekvenser for både dyrevelferd, mattrygghet og naturressurser. Disse medlemmer mener at slik merking vil gi grunnlag for en vesentlig forbedret sporing i matkjeden. Individmerking vil også åpne for effektiv telling av dyr på vidda og antall dyr per siida. Disse medlemmer er av den formening at elektronisk øremerking av rein bør prioriteres, fordi et slikt registreringssystem kan revolusjonere reindriftnæringen hva angår telling, flokkoversikt og valg av livdyr og slakteuttak.

Reindriftsavtalen

Komiteen viser til at reindriftsavtalen, med årlige vedtak om reindriftnæringens rammebetingelser, ikke er et lønnsoppgjør, men en fastsettelse av rammer som skaper mulighet for inntekter i næringa.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, merker seg at hovedmålet for reindriftsavtalen 2013/2014 er å legge til rette for økt slaktning og omsetning av reinkjøtt. Flertallet viser til at det i avtalen er enighet om å etablere et nytt rapporteringssystem som sikrer løpende rapportering fra slakteri- og videreførelingsbedriftene, og ser dette som viktig. Flertallet er kjent med at riktig rapportering er avgjørende for Markedsutvalgets arbeid.

Flertallet ser det også som positivt at partene er enig om å videreføre Reinprogrammet, som særlig

skal legge til rette for en videreutvikling av etablerte reinkjøttbedrifter. Samtidig inngår reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter i programmet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er prinsipielt betenkelig at enkelt næringer forhandler egne rammevilkår direkte med staten og inngår avtaler med store økonomiske konsekvenser utenom den ordinære budsjettbehandlingen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen justere periodiseringen av reindriftingsoppgjøret til å følge kalenderåret og om at forhandlingene kommer inn som en del av den ordinære budsjettprosessen.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Forslag til reindriftingsoppgjøret 2013/2014 bifalles ikke.»

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre slike

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1147		Reindriftingsforvaltningen	
	71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark, reduseres med fra kr 9 198 000 til kr 7 598 000	1 600 000
1151		Til gjennomføring av reindriftingsavtalen	
	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet, økes med fra kr 34 100 000 til kr 47 700 000	13 600 000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, reduseres med fra kr 62 400 000 til kr 50 400 000	12 000 000

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen prioritere arbeidet med å fremforhandle en ny avtale med bakgrunn i lov 2. oktober 1751 Første Codicill og Tillæg til Grendse-Tractaten imellem Kongerigerne Norge og Sverrig Lapperne betreffende (Lappekodisillen) for å unngå grenseoverskridende konflikter for fremtiden.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av erstatningsordningen for tap av rein, herunder vurdere skjerpning av krav til dokumentasjon av innrapporterte tap. Gjennomgangen skal foretas av en uavhengig instans.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen justere periodiseringen av reindriftingsoppgjøret til å følge kalenderåret og om at forhandlingene kommer inn som en del av den ordinære budsjettprosessen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Forslag til reindriftingsoppgjøret 2013/2014 bifalles ikke.

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2014.

Oslo, i næringskomiteen, den 16. mai 2013

Terje Aasland

leder

Torgeir Trældal

ordfører